

Bożena Lech-Jabłońska

Przegląd wydawnictw o regionie za 2007 r.

Fijałkowski Dominik. Szata roślinna Poleskiego Parku Narodowego / Dominik Fijałkowski ; Lubelskie Towarzystwo Naukowe. – Lublin : Wydaw. Wojciech Olech, 2007. – 366 s. : mapy, rys., tab. ; 24 cm

Bibliogr. s. 361-366

ISBN 978-83-924714-4-8

Specjalistyczna praca naukowa, której wydanie było poprzedzone badaniami terenowymi prowadzonymi w latach 1986-1997. Wprowadzenie do zagadnienia stanowi informacja o położeniu i warunkach przyrodniczych Poleskiego Parku Narodowego oraz obszernie omówienie problematyki historycznej regionu (historia regionu, informacje o lasach, powstaniu PPN, badaniach geobotanicznych). Kolejny rozdział, zatytułowany „Flora”, to nie tylko wykaz roślin występujących na terenie PPN, ale także informacje o stanie ich zbadania, wskazanie stopni zasobności oraz zagrożeń. Autor podaje, że „cała flora PPN liczy 257 gatunków glonów, 288 gat. grzybów, 147 gat. porostów, 170 gat. mszaków i 1031 gat. roślin naczyniowych”. Następnie podano wykaz i scharakteryzowano zespoły roślinne. Poważną część publikacji jest poświęcona ochronie przyrody i środowiska naturalnego PPN. Zamieszczono m.in. wiadomości o rezerwach przyrody zatwierdzonych i projektowanych, o pomnikach przyrody. Wskazano też podstawowe źródła zagrożeń dla przyrody (kopalnia, zagrożenia melioracyjne, niewłaściwa gospodarka lasami i rybną, zagrożenia turystyczne i rekreacyjne itp.). Sformułowano wnioski na przyszłość – prognozy renaturyzacji, uwagi o konieczności rozszerzenia granic PPN.

Podano bardzo obszerną bibliografię załącznikową.

Grupa „Zamek” : historia - krytyka - sztuka / pod red. Małgorzaty Kitowskiej-Łysiak, Marcina Lachowskiego, Piotra Majewskiego. – Lublin : TN KUL : Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, 2007 cop. – 198, [1] s., [20] s. tabl. : fot. (w tym kolor.) ; 24 cm. – (Sztuka Nowa : źródła i komentarze / Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Katedra Historii Sztuki Współczesnej KUL ; t. 4)

Streszcz. ang.

ISBN 83-7306-328-5. – ISBN 978-83-7306-328-0

Książka jest pierwszym tomem publikacji poświęconej grupie „Zamek”, skupiającej lubelskich malarzy, których twórczość zapoczątkowała nowy

ruch w sztuce i była określana mianem „lubelskiej rewolucji artystycznej”. Artyści, tworzący grupę „Zamek”, byli związani z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim. Jako datę początkową istnienia grupy podaje się rok 1957. Niniejsza publikacja ukazuje się w pięćdziesiątą rocznicę powstania grupy. Zawiera artykuły przedstawiające dzieje grupy. Piszą o tym Piotr Majewski i Marcin Lachowski. Przedstawia sylwetki dwóch członków „Zamku”. Włodzimierza Borowskiego charakteryzują artykuły Jerzego Ludwińskiego, Luizy Nader, Magdaleny Moskalewicz oraz wywiad z artystą, przeprowadzony przez Annę Marię Leśniewską. O Janie Ziemskim piszą: J. Ludwiński, Agnieszka Kuśnierz, Małgorzata Kitowska-Łysiak, z malarzem rozmawia Zdzisław Toczyński. Na temat grupy przeprowadzono też rozmowy z Jackiem Woźniakowskim (w tym czasie zaszczerpił studentom fascynację sztuką aktualną), Jerzym Ludwińskim (jego sylwetka będzie prezentowana w tomie drugim publikacji) oraz Hanną Paszkowską i Wiesławem Borowskim.

Na końcu zamieszczono streszczenie w języku angielskim, spis ilustracji, indeks nazwisk oraz portrety i reprodukcje prac Włodzimierza Borowskiego i Jana Ziemskiego.

Kiernikowski Paweł. Miasto Chełm w okresie międzywojennym (1918-1939) / Paweł Kiernikowski ; Stowarzyszenie Rocznik Chełmski, Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej. – Chełm : SRCh, 2007. – 433 s. : faks., fot., pl., portr., tab. ; 24 cm. – (Biblioteka Rocznika Chełmskiego ; t. 1)

Bibliogr. s. 353-372

ISBN 978-83-922585-0-6 (seria). – ISBN 978-83-922585-1-3 (tom)

Publikacja prezentuje dzieje Chełma w latach II Rzeczypospolitej. W niepodległej Polsce Chełm został miastem powiatowym, po latach zaborów zyskał szansę na rozbudowę i rozwój. Autor charakteryzuje wszystkie dziedziny życia ówczesnego miasta. Rozpoczyna od rozwoju przestrzennego, urbanistyki i architektury, następnie omawia społeczeństwo (dane demograficzne, strukturę narodowościową, wyznaniową i społeczno-zawodową), organizację władz państwowych i samorządowych. W rozdziale czwartym obszernie kreśli obraz gospodarczy miasta, a w piątym – życie polityczne i społeczne. Kolejny rozdział przedstawia oświatę i szkolnictwo od freblówek po szkolnictwo średnie, w tym szkolnictwo polskie, żydowskie, ukraińskie i innych narodowości. Na bogate życie kulturalne miasta składały się teatr, muzyka, kino, drukarstwo i działalność wydawnicza, życie literackie, biblioteki, księgarnie, prasa. Życie religijne Chełma to dzieje parafii i obiektów sakralnych katolickich, prawosławnej parafii, Żydowskiej Gminy Wyznaniowej oraz Kościoła polskokatolickiego. Ostatni rozdział ukazuje życie codzienne, a więc mieszkania i ich wyposażenie, wzorce życia, formy spędzania wolnego czasu, służbę zdrowia i sprawy sanitarno-porządkowe oraz opiekę społeczną. Uzupełnienie stanowią wykaz wykorzystanych źródeł i opracowań (aż

19 stron), indeks nazwisk, spis materiałów ikonograficznych, zamieszczone w aneksach wybrane materiały źródłowe oraz fotografie miasta i ludzi z tamtego okresu.

W „Przedmowie” prof. Zygmunt Mańkowski poleca „tę książkę tym, którzy interesują się przeszłością. Jest to monografia interesująco i twórczo rysująca obraz jednego ze znaczących w tej części II Rzeczypospolitej (na terenach nadbużańskich) miast”.

Klukowski Zygmunt. Zamojszczyzna / Zygmunt Klukowski ; [oprac. red. Agnieszka Knyt ; współpr. Barbara Odnous]. T. 1, 1918-1943. T. 2, 1944-1959. – Warszawa : Ośrodek Karta, 2007. – 2 t. (412 s., [52] s. tabl. ; 371, [1] s., [44] s. tabl.) : fot., portr. ; 22 cm. – (Świadectwa)

ISBN 978-83-88288-92-0 (t. 1). – ISBN 978-83-88288-93-7 (t. 2)

Zygmunt Klukowski na Zamojszczyznę przybył w 1918 r. Był ceniony nie tylko za swoją działalność zawodową, jako lekarz i dyrektor szpitala w Szczepieszynie, ale także jako znany bibliofil i historyk-amator zauroczony miejscem, które wybrał na swoją małą ojczyznę. Szczegóły biografii i działalności doktora wyjaśnia w słowie od redaktora Agnieszka Knyt.

Przez ponad czterdzieści lat dr Klukowski prowadził zapiski, w których zawarł obserwacje wydarzeń historycznych i przemian w życiu codziennym Zamojszczyzny i kraju. Spośród wszystkich zapisków udało mu się opublikować tylko fragmenty dotyczące lat wojny (*Dziennik z lat okupacji (1939-1944)* doczekał się dwóch wydań). Opublikowana obecnie dwutomowa edycja po raz pierwszy uwzględnia całość dzieł autora. Redaktorzy dokonali wyboru tekstów z całej spuścizny Z. Klukowskiego. W słowie od wydawcy czytamy, że „celem skrótów było ujednoczenie zapisu – tak, by kolejne przedstawiane okresy były na podobnym poziomie szczegółowości i w naturalnej proporcji między sobą, by tą edycją odsłonić sens ciągłości 40-letniego świadectwa”. Edycja składa się ze wspomnień z lat 1918-1939, dziennika 1939-1947, wspomnień 1950-1951 i 1952-1954 (prowadzenie dziennika nie było w tym okresie możliwe ze względu na pobyty autora w więzieniu w związku z jego przynależnością do Armii Krajowej oraz przynależnością jego syna Tadeusza Klukowskiego do tajnej organizacji „Kraj”). Z lat 1957-1959 Z. Klukowski nie pozostawił wspomnień, natomiast zachowała się jego korespondencja do narzeczonej syna Anny Przyczynówny i jej matki Genowefy. Listy stanowią ostatnią część publikacji. Ciekawostką jest to, że oryginały dziennika i wspomnień z lat 1945-1954 zostały pozyskane od wnuka mieszkającego w Tajlandii.

Zamieszczono dużą liczbę fotografii obrazujących zarówno życie autora i jego rodziny, jak również dokumentujących wydarzenia historyczne. Na końcu każdego tomu znajduje się indeks osób. Edycja jest długo oczekiwanym wydarzeniem wydawniczym.

Mateczuk Alicja. Bibliografia publikacji pracowników Zakładu Nauk Pomocniczych Historii i Bibliotekoznawstwa UMCS oraz wykaz prac habilitacyjnych, doktorskich i magisterskich wykonanych w latach 1977-2003. – Lublin : Wydaw. UMCS, 2007. – 189 s. ; 25 cm

ISBN 978-83-227-2751-5

Bibliografia przedstawia dorobek naukowy i dydaktyczny Zakładu Nauk Pomocniczych Historii i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie na przestrzeni jego dwudziestosześcioletniej historii. Zarejestrowano publikacje wydane od 1977 r. (data powołania do życia Zakładu) do września 2003 r. (data powstania Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej). Z lat późniejszych odnotowano tylko recenzje dotyczące w/w pozycji.

Zrąb główny bibliografii jest poprzedzony artykułem Marii Judy przedstawiającym miejsce nauk pomocniczych historii w dydaktyce uniwersyteckiej, powstanie i rozwój Zakładu Nauk Pomocniczych Historii i Bibliotekoznawstwa, aktywność naukową oraz dokonania pracowników. Publikacja składa się z dwóch części. Pierwsza wykazuje, w układzie chronologicznym, publikacje pracowników naukowych Zakładu. Uwzględniono tylko te dokumenty, które zostały opublikowane w okresie pracy etatowej w Zakładzie. W obrębie roku publikacje podzielono na osiem grup wg kryteriów formalnych i wydawniczo-formalnych, np. I. Monografie, skrypty, podręczniki, poradniki metodyczne; II. Artykuły z czasopism, rozprawy z dzieł zbiorowych, hasła ze słowników i encyklopedii; III. Recenzje, polemiki, repliki, omówienia i noty bibliograficzne, abstrakty itd. Sprawność informacyjną podnoszą indeksy. Indeks autorów i współpracowników eksponuje dorobek poszczególnych pracowników naukowych. Indeks przedmiotowy zawiera nazwy osób, których dotyczy publikacja, hasła geograficzne, dziedzin, zagadnień, nazwy instytucji i organizacji. W tej części bibliografii zarejestrowano 1120 pozycji.

W części drugiej odnotowano 1317 pozycji, w tym: prace habilitacyjne - 7, doktorskie - 29 i magisterskie - 1281. Wszystkie te prace zostały wykonane w Zakładzie Nauk Pomocniczych Historii i Bibliotekoznawstwa. Prace habilitacyjne ułożono wg nazw autorów prac. Prace doktorskie i magisterskie uszeregowano wg abecedowej kolejności nazwisk promotorów, a następnie wg nazwisk autorów prac. Dołączono indeks autorowski.

Bibliografia wykonana zgodnie z aktualnie obowiązującymi normami bibliograficznymi.

Nowa Aleksandria - Puławy : ocalić od zapomnienia / [aut. fot. A. Żychowicz [i in.] ; aut. tekstu Zbigniew Kielb ; tł. Jarosław Osiak]. – Puławy : Promo art, 2007. – 170, [2] s. : faks., fot., portr. ; 25 x 29 cm

Tekst równol. ang., pol.

Album fotografii i pocztówek dokumentuje dzieje Puław w latach 1900-1945. Autorzy wybrali najwartościowsze materiały pod względem ikonograficznym, edytorskim i historycznym. Uwzględniono też zdjęcia amatorskie, wykonane przez mieszkańców Puław i stacjonujących tu żołnierzy. We wstępie Zbigniew Kielb, w kolejnych podrozdziałach, charakteryzuje zabytki Puław, historię miasta (od pierwszych wzmianek źródłowych do 1939 r.), mieszkańców miasta (strukturę społeczną, wielonarodowość), rzekę, która zawsze wywierała wpływ na dzieje i rozwój miasta, miasto w okresie II wojny światowej. Materiał ikonograficzny jest ułożony w rozdziały w takim samym układzie: Zabytki, Miasto, Ludzie, Rzeka, Wojna. W rozdziałach fotografie ułożono chronologicznie. Zarówno tekst wprowadzający, jak i podpisy pod fotografiami są w wersji polskiej i angielskiej.

Krzysztof Wójcik, pomysłodawca i inicjator albumu, uważał, że należy popularyzować, wzbogacać wiedzę młodego pokolenia o historii, chronić od zapomnienia „[...] zdarzenia z życia codziennego nieistniejącego już miasta [...]”. Dodatkowym bodźcem do wydania albumu był jubileusz 100-lecia Puław, przypadający w 2006 r. i związany z nim wzrost zainteresowania mieszkańców Puław dziejami własnego miasta.

Album wydano w formie nawiązującym do starych, rodzinnych albumów na zdjęcia.

Parafia Ewangelicko-Augsburska w Lublinie : historia - tradycja - współczesność / pod red. Dariusza Chwastka. – Lublin : Parafia Ewangelicko-Augsburska w Lublinie cop. : LEMON Studio cop., 2007. – 111 s. : faks., fot. (w tym kolor.), il., pl., portr. ; 24 cm

Bibliogr. s. 109-111. - Streszcz. ang., niem.

ISBN 978-83-925912-0-7 (oprawa twarda). – ISBN 978-83-925912-1-4 (oprawa broszurowa)

W słowie wstępnym proboszcz Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Lublinie ks. dr Dariusz Chwastek pisze: „Niniejsza publikacja poświęcona jest więc historii, tradycji oraz współczesności parafii ewangelicko-augsburskiej w Lublinie. Oto w powojennych dziejach lubelskiej parafii po raz pierwszy ukazuje się kompleksowa i dawno wyczekiwana zwięzła monografia obejmująca wszystkie sfery jej funkcjonowania, począwszy od XVI wieku a skończywszy na współczesności”.

Jest to praca zbiorowa, podzielona na kilka części, zaopatrzona w streszczenia w języku angielskim i niemieckim oraz w bibliografię, która rejestruje źródła archiwalne, rękopisy i opracowania tematycznie związane z lubelską parafią luterańską.

W rozdziale „O tożsamości ewangelickiej” ks. D. Chwastek przedstawił fundamentalne zasady teologiczne i pryncypia obowiązujące w Kościele Ewangelicko-Augsburskim. Grażyna Michalska zaprezentowała historię lubelskiej parafii od połowy XVI w. do początków XXI w., w tym okres jej funkcjonowania w Piaskach (1627 r. – koniec XVIII w.). Ja-

dwiga Czerepińska, Grażyna Michalska i Jacek Studziński zaprezentowali architekturę zabytków składających się na zespół sakralny, w którego skład wchodzi kościół Świętej Trójcy, plebania oraz cmentarz przykościelny. J. Studziński w kolejnym rozdziale scharakteryzował cmentarz ewangelicki znajdujący się przy ulicy Lipowej w Lublinie, gdzie zostały pochowane rodziny ewangelickie, szczególnie zasłużone dla dziejów miasta. J. Czerepińska, G. Michalska i Adrian Uljasz pokazali miejsce ewangelików i ich dokonania w dziejach Lublina od XVIII do początku XX w. Zamieścili biogramy osób wybitnych, zasłużonych dla miasta i regionu, a także wykaz duchownych lubelskiej parafii. Niektóre biogramy są obszernie, inne to tylko krótkie wzmianki. Ostatnią część pracy stanowi wykaz inskrypcji nagrobnych, opracowany przez J. Czerepińską, J. Studzińskiego i G. Michalską. Są to inskrypcje z nagrobków zachowanych na cmentarzu przykościelnym i ścianach kościoła Świętej Trójcy.

Książka edytorsko wydana na bardzo wysokim poziomie, bogato ilustrowana kolorowymi fotografiami.

Pelica Grzegorz Jacek. Kościół prawosławny w województwie lubelskim (1918-1939). – Lublin : Fundacja Dialog Narodów cop., 2007. – 447 s., [23] s. tabl. : fot., portr., tab., wykr. ; 24 cm

Bibliogr. s. 421-442

ISBN 978-83-925882-0-7

Publikacja stanowi wyraz zainteresowań autora, który pasjonuje się historią Lubelszczyzny i dialogiem ekumenicznym. Przystępując do pisania pracy, przeanalizował dokumenty zachowane w archiwach w Lublinie, Chełmie, Warszawie oraz w zasobach instytucji prawosławnych. W „Słowie pasterskim” na początku tomu, Prawosławny Arcybiskup Lubelski i Chełmski Abel podkreśla, że opisany okres historii Kościoła Prawosławnego na Lubelszczyźnie, obfitujący w burze dziejowe, jest mało znany. Książka wypełnia więc lukę badawczą.

W pierwszym rozdziale scharakteryzowano diecezję lubelsko-chełmską (granice, ludność, strukturę organizacyjno-terytorialną, zagadnienia prawno-majątkowe). Dwa kolejne poświęcono autokefalii oraz neounii w woj. lubelskim. Czwarta część to zagadnienia rewindykacji i likwidacji, gdzie omawia się zabór mienia, zabór posiadłości ziemskich i nieruchomości cerkiewnych, likwidację świątyń oraz stosunek przedstawicieli Kościoła Rzymskokatolickiego do tych wydarzeń. Ostatni rozdział poświęcono ludziom. Opisano „portrety zbiorowe” biskupów, duchowieństwa i wiernych. W Aneksie znajdują się spisy hierarchów i duchownych prawosławnej diecezji lubelskiej i chełmskiej z lat 1915-1940, biogramy biskupów z okresu międzywojennego oraz hierarchów obecnej diecezji, biogramy innych osób mających wpływ na opisane wydarzenia.

Bibliografia załącznikowa liczy 314 pozycji, tekst uzupełniają informacje podane w 23 tabelach oraz fotografie pochodzące ze zbiorów arcybiskupa Abła i autora. Ważny jest też „Spis miejscowości w województwie lubelskim, w których były lub są cerkwie prawosławne”.

Pisarek-Małyszek Katarzyna. Wąwolnica w średniowieczu / Katarzyna Pisarek-Małyszek ; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. – Lublin : Wydaw. KUL, 2007. – 270, [1] s. : fot. kolor., mapy, pl., rys., tab. ; 24 cm

Bibliogr. s. 251-268

ISBN 978-83-7363-580-7

Książka wydana z okazji dwudziestolecia powstania Regionalnego Towarzystwa Przyjaciół Wąwolnicy. Opisuje historię Wąwolnicy, dziś niewielkiej osady, położonej na Płaskowyżu Nałęczowskim. W średniowieczu był to jeden z najstarszych, liczących się ośrodków miejskich. Rozwój tego średniowiecznego ośrodka miejskiego był przedmiotem badań, które oparto zarówno na źródłach historycznych, jak i archeologicznych. Pracę podzielono na trzynaście rozdziałów. Rozważania rozpoczęto od nakreślenia szlaków handlowo-komunikacyjnych, które stanowiły o rozwoju osady. W następnych rozdziałach przedstawiono początki osady potwierdzone w najstarszych źródłach pisanych, zagadnienia lokacji i lokalizacji miasta, wąwolnickie obiekty architektoniczne, zagadnienia religijne. Ostatni rozdział przedstawia koniec świetności średniowiecznej Wąwolnicy.

W aneksie zestawiono stanowiska archeologiczne, datowane na okres średniowiecza. W końcowej części publikacji załączono ryciny przedstawiające historyczne plany miasta, mapy województwa lubelskiego, plany obiektów architektonicznych, a także kolorowe fotografie obecnej Wąwolnicy. Całości dopełnia bibliografia obejmująca źródła archeologiczne, historyczne oraz współczesne publikacje.

Plany i widoki Lublina : XVII-XXI wiek / [pod red. Mariana Harasimiuka, Dąmmary Kociuby, Piotra Dymmela ; kom. red. Zdzisław Bieleń [i in.] ; kom. ed. Marian Harasimiuk (przewodn.) ; red. tekstów Z. Bieleń, D. Kociuba, Wiesław Śladkowski ; dobór mater. kartogr. i ikonograf. Z. Bieleń [i in.] ; Archiwum Państwowe w Lublinie, Muzeum Lubelskie w Lublinie, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego. - Lublin : Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. Oddział Miejski w Lublinie, 2007. - 170, [1] s. : il., pl. ; 30 cm + Teki (31 k. złoż.)

Wydano w 690-lecie nadania Lublinowi Prawa Miejskiego. - Streszcz. ang.

ISBN83-914900-0-9

Tekę wydano pod patronatem Prezydenta Miasta Lublin, w rocznicę 690-lecia nadania Lublinowi praw miejskich. Jest to dzieło wielu osób reprezentujących instytucje, zajmujące się popularyzacją dziedzictwa historycznego i kulturowego (Archiwum Państwowe w Lublinie, Muzeum Lubelskie, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie, Muzeum Wsi Lubelskiej, Uniwersytet Marii Curie-Skłod-

dowskiej). Spośród zachowanych w zbiorach materiałów kartograficznych i ikonograficznych wybrano plany i widoki całego miasta, pomijając obiekty przedstawiające poszczególne dzielnice, folwarki na obrzeżach miasta czy zespoły budynków. Wydawnictwo składa się z opracowania książkowego oraz 24 planów, 5 widoków i 2 zdjęć lotniczych Lublina. Teksty zamieszczone w książce podzielono na cztery działy. W pierwszej części przedstawiono rozwój przestrzenny i funkcjonalny Lublina na przestrzeni wieków. Druga część zawiera wiadomości o mieście i jego mieszkańcach od XVII do XX w. W trzeciej scharakteryzowano materiały kartograficzne i ikonograficzne znajdujące się w zbiorach archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych. Czwarta to „Charakterystyka kartograficzna planów i widoków”. Omówiono zagadnienia kartografii miejskiej, przeanalizowano treść i okoliczności powstania reprodukowanych na planszach obiektów. Zamieszczono też notki biograficzne autorów i wydawców prezentowanych obiektów. Kolejna część to katalog publikowanych planów i widoków Lublina, w którym zawarto podstawowe parametry: datę opracowania, nazwy autorów, skalę, opis zewnętrzny, język, w którym jest podana treść planu, miejsce przechowywania, sygnaturę. Całości dopełnia streszczenie w języku angielskim. Do książki jest dołączonych trzydzieści jeden plansz, reprodukujących konkretne obiekty. Najstarszy prezentowany plan pochodzi z około 1650 r., a jego autorem jest geometra przysięgły Karol Bekiewicz. Kolejne powstały w XVIII, XIX i XX w. Na ostatnich planszach pokazano zdjęcie lotnicze miasta z 1915 r. i fotomapę z 1999 r. Wśród widoków Lublina znalazł się „Obraz miasta Lublina w Królestwie Polskim” Abrahama Hogenberga, „Pożar miasta Lublina w 1719 r.”, staloryt Jana Maszewskiego „Lublin / Prawdziwy Wizerunek Postaci Św. Antoniego”, „Wjazd generała Zajączka do Lublina w 1826 r.” Filipa Dąbka oraz litografia wykonana wg rysunku P.E. Hackera „Widok miasta Lublina z strony rogatki piaseckiej”.

Książkę oraz plany i widoki umieszczono w tekturowej tece. Wydawnictwo na bardzo wysokim poziomie edytorskim.

Podkowiak Jan. Nie wszystko umiera : monografia cmentarza grzebalnego w Hrubieszowie / Jan Podkowiak ; [współpr. merytor. Parafia rzymskokatolicka p.w. Ducha Świętego w Hrubieszowie, TRH im. Stanisława Staszica]. – Hrubieszów : Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży JESTEM im. św. Jana Bosko w Hrubieszowie ; Lublin : POLIHYMNIA, 2007. – 283, [1] s. : fot., pl. ; 21 cm. – (Biblioteka Towarzystwa Regionalnego Hrubieszowskiego ; T. 46)

Bibliogr. s. 276-283

ISBN 978-83-7270-500-3 (POLIHYMNIA)

Publikacja hrubieszowskiego regionalisty przedstawia stary cmentarz grzebalny, który należy traktować jako fragment historii miasta. Trzy pierwsze rozdziały są wprowadzeniem w temat. Autor omawia cmentarze jako elementy kultury od czasów starożytnych oraz zwyczaje grze-

balne (także z Hrubieszowskiego). Przybliży zagadnienie sztuki sepulkralnej, jej rozwój, symbolikę. Trzeci rozdział skupia się na dziejach nekropolii na Zamojszczyźnie, a szczególnie na miejscach pochówków w Hrubieszowie, od pierwszych cmentarzy chrześcijańskich przez cmentarz żydowski po cmentarze wojenne.

Kolejne rozdziały oraz Aneksy są właściwą historią cmentarza hrubieszowskiego. Czwarty rozdział podaje rys historyczny cmentarza oparty na badaniach źródłowych. Początki tej pozamiejskiej nekropolii datuje się na przełom XVIII i XIX w. Piąty rozdział charakteryzuje architekturę cmentarza: układ przestrzenny, zabytkowe obiekty architektoniczne, problemy konserwacji oraz drzewa i krzewy stanowiące o specyficznym klimacie tego miejsca. W kolejnym rozdziale zamieszczono kilkadziesiąt wierszy nagrobnych, zebranych na cmentarzu w Hrubieszowie. Oprócz epigramu podano informację, na czym grobie został on umieszczony. Ostatni rozdział zawiera biogramy najbardziej znanych i zasłużonych dla miasta osób. Ze względu na szczupłość miejsca, uwzględniono tylko niektóre życiorysy. W osobnych podrozdziałach zebrano postacie wg pochodzenia lub wykonywanego zawodu. Zarejestrowano osoby związane ze stanem ziemiańskim, duchowieństwo, urzędników, nauczycieli, lekarzy, sportowców, ludzi nauki, kultury i sztuki. Dużo miejsca poświęcono żołnierzom, którzy walczyli i polegli na Ziemi Hrubieszowskiej w różnych okresach historycznych. Ostatni podrozdział wymienia groby symboliczne, np. Grób Legionisty wzniesiony ku czci poległych Legionistów – uczestników walk o niepodległość Polski. W Aneksach znalazły się archiwalne plany cmentarza oraz fotografie obiektów cmentarnych. W bibliografii załącznikowej zarejestrowano źródła archiwalne, akty prawne, dokumenty drukowane oraz dokumenty elektroniczne poświęcone historii Hrubieszowa.

Pomniki przyrody powiatu chełmskiego / [tekst Sławomir Korpysz i in.] ; Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. Oddział im. Kazimierza Janczykowskiego w Chełmie. Komisja Ochrony Przyrody. – Chełm : Wydaw. „TAWA”, 2007. – 77 s., [8] s. tabl. : fot. kolor., mapa, tab. ; 24 cm

Bibliogr. przy rozdz.

ISBN 978-83-60371-41-1

Jest to pierwsze wydawnictwo, które prezentuje zweryfikowaną 30 I 2007 r. listę pomników przyrody pow. chełmskiego. Jest ich obecnie 89 (przedtem 107). Publikację podzielono na trzy części. Pierwsza stanowi wprowadzenie w zagadnienie ochrony przyrody. Omawia działania ochronne, jakie prowadzono w Polsce już od czasów pogańskich. Zaznacza czytelnika ze stanem prawnym, w licznych tabelach zestawia podstawowe informacje o pomnikach przyrody w Polsce.

Część druga prezentuje pomniki przyrody w poszczególnych miastach i gminach pow. chełmskiego. W obrębie jednostki administracyjnej obiekty ułożono wg chronologii objęcia ochroną. W notatce podano datę obję-

cia obiektu ochroną, akt prawny, lokalizację i charakterystykę.

Ostatnia część pracy to charakterystyka gatunków drzew objętych ochroną na obszarze pow. chełmskiego. Zastosowano tu układ alfabetyczny. W nagłówku podano nazwę drzewa w języku polskim i łacińskim, poniżej: systematykę, preferencje siedliskowe i występowanie, morfologię, zastosowanie oraz ciekawostki o wierzeniach, przesądach związanych z tym gatunkiem drzewa, przypisywane znaczenie w mitologiach, przykłady z literatury ludowej.

Tekst uzupełniają barwne fotografie omawianych pomników przyrody, kolorowa mapa powiatu, na której oznaczono lokalizację pomników przyrody oraz bibliografia załącznikowa.

Pradzieje południowo-wschodniej Lubelszczyzny : praca zbiorowa / pod red. Ewy Banasiewicz-Szykuły ; Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Lublinie. - Lublin : Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, 2007. - 180 s. : fot. kolor., mapy, rys. ; 22 x 22 cm. - (Skarby z Przeszłości ; [t. 9])

ISBN 978-83-918084-5-0

Zawiera: Środowiskowe uwarunkowania rozwoju osadnictwa i gospodarki społeczności pradziejowych południowo-wschodniej Lubelszczyzny / Jan Reder; Zanim przyszedli pierwsi rolnicy / Jerzy Libera; Południowo-wschodnia Lubelszczyzna w epoce neolitu / Anna Zakościelna; Pasterze u schyłku neolitu i początku epoki brązu / Jolanta Bagińska, Jan Machnik; Na przedpolu świata pontyjskiego – osadnictwo kultury strzyżowskiej (2000/1950-1600 przed Chr.) / Halina Taras; Stabilizacja osadnictwa w czasach panowania kultury trzcinieckiej (1750-1100 lat przed Chr.) / Taż; Południowo-wschodnie rubieże Lubelszczyzny w czasach kultury łużyckiej i pomorskiej / Elżbieta Małgorzata Kłosińska; Na progu historii : germańscy barbarzyńcy w południowo-wschodniej Lubelszczyźnie / Sylwester Sadowski; Zanim przyszedli Słowianie, czyli Dynamiczny obraz dziejów schyłku starożytności / Andrzej Kokowski

Soszyński Roman. Parafia św. Anny w Białej Podlaskiej / Roman Soszyński ; [wybrał, oprac. i przygot. do druku Wacław Kononow]. - Biała Podlaska : Parafia Rzymsko-Katolicka pw. św. Anny w Białej Podlaskiej cop., 2007. - 319, [1] s., [18] s. tabl. : fot. (w tym kolor.), il., portr. ; 21 cm

Bibliogr. s. 310-313

ISBN 978-83-925513-0-0

Ksiądz Roman Soszyński, miłośnik i znawca historii Podlasia, był związany z parafią św. Anny w Białej Podlaskiej od 1976 r., kiedy został jej proboszczem, do śmierci w 2003 r. Książka przedstawia dzieje parafii na tle historii miasta. Erekcja parafii została oparta na dwóch aktach fundacyjnych: akcie Jerzego Illinicza z 1525 r. oraz księcia Krzysztofa Miłkołaja Radziwiłła z 1596 r. Parafia odegrała znaczącą rolę w życiu religij-

nym miasta. Autor ukazuje początki istnienia miasta i parafii, budynki zespołu sakralnego, architekturę kościoła św. Anny. Przejawem aktywności religijnej były bractwa i altarie związane z parafią w XVI-XIX w. Sporo miejsca poświęcono ludziom. Znajdują się notki biograficzne księży pracujących i pochodzących z Białej Podlaskiej, organistów, zakrytystianów. Osobny rozdział to charakterystyka zakonów męskich i żeńskich istniejących w Białej Podlaskiej. Historia białskich cmentarzy obejmuje zarówno cmentarze katolickie, jak i unicki, komunalny, żydowski. Książkę kończą rozdziały poświęcone rodowi Radziwiłłów oraz przedstawicielom miejscowej szlachty. Zamieszczono też listę proboszczów pracujących w parafii od 1800 r. do 1994 r. Tekst ubogacają rysunki oraz kolorowe fotografie.

Opracowujący i przygotowujący książkę do druku Waław Kononow, jest przekonany, że ta publikacja to najlepszy dowód na to, jak wielką pracę wykonał ks. Soszyński, zbierając materiały o swojej parafii.

W Kazimierzu Wisła mówiła do nich po żydowsku... : malarze żydowscy w kazimierskiej kolonii artystycznej : [katalog wystawy] / oprac. Waldemar Odorowski. – Kazimierz Dolny : Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym, 2007. – 181, [1] s. : fot. (w tym kolor.), portr. ; 31 cm

Bibliogr. s. 180

ISBN 978-83-60736-00-5

Katalog wystawy poświęconej malarzom żydowskim związanym z Kazimierzem Dolnym. Wystawę eksponowano w Muzeum Nadwiślańskim od 3 czerwca do 3 sierpnia 2007 r. Pokazano tu dzieła będące własnością Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie, kilkunastu muzeów i galerii w kraju, a także wypożyczone od osób prywatnych. Wystawa i katalog są poświęcone żydowskim malarzom współtworzącym kolonię artystyczną w Kazimierzu Dolnym, która w okresie międzywojennym była najważniejszą kolonią artystyczną w Polsce. Do Kazimierza przyjeżdżali warszawscy artyści, odbywały się tu letnie plenery, spotkania przyjezdnych i miejscowych artystów. Swoisty charakter nadało współdziałanie Polaków i Żydów w tworzeniu artystycznej wspólnoty. Żydowscy artyści, przed II wojną światową, odnajdowali w Kazimierzu miejsce do pracy twórczej, ale również azyl przed narastającym antysemityzmem. Kazimierskie pejzaże, architektura, urokliwe zakątki są obecne w twórczości, zarówno miejscowych, jak i przybyłych malarzy. Katalog, wydany w formie albumu, stara się oddać klimat tamtych lat i przybliżyć tematykę malarstwa żydowskiego w Kazimierzu. W pierwszej części publikacji znalazły się artykuły charakteryzujące żydowskich artystów i ich miejsce w Kazimierzu. Zamieszczono przedmowę autorstwa Jerzego Malinowskiego; teksty Renaty Piątkowskiej i Waldemara Odorowskiego o malarzach, którzy zapisali się w historii miasta; Moniki Adameczyk-Garbowskiej ukazujący miejsce Kazimierza i malarzy żydowskich w twórczości żydowskich pisarzy.

W drugiej części publikacja prezentuje biogramy malarzy i reprodukcje ich dzieł oraz spis wszystkich prac pokazanych na wystawie.

Publikację wydano w ramach programu „Dziedzictwo kulturowe”.

Z dziejów lubelskiego pogotowia ratunkowego : 90 lat / [zesp. red. Agnieszka Bochniarz-Heba, Janusz Gzik]. - Lublin : Wydaw. Tylda, 2007. – 215 s. : faks., fot., portr., tab. ; 22 cm

Bibliogr. s. 209-210. – Streszcz. ang.

ISBN 978-83-922307-7-9

Jubileuszowe wydawnictwo dla upamiętnienia dziewięćdziesiątej rocznicy powstania w Lublinie pogotowia ratunkowego. Jest to praca zbiorowa, przedstawiająca zarys najważniejszych wydarzeń i postaci związanych z ratownictwem medycznym w Lublinie. W dziesięciu rozdziałach autorzy omawiają dzieje od zawiązania Towarzystwa „Pogotowie Ratunkowe” w Lublinie w 1917 r., poprzez kolejne formy organizacyjne aż do 2007 r. Rozdział jedenasty koncentruje się na zagadnieniach masowego szkolenia społeczeństwa w zakresie pierwszej pomocy. Jest to bowiem jedna z podstawowych dziedzin współczesnego ratownictwa medycznego. Ostatni rozdział jest poświęcony ludziom, którzy przez dziewięćdziesiąt lat ofiarnie nieśli pomoc mieszkańcom Lublina i okolic. Są tu sylwetki najwybitniejszych lekarzy (Adam Brzeziński, Mieczysław Biernacki, Sławomir Lübek, Marcin Garbaczewski), spisy pracowników pogotowia, dane liczbowe.

Zamieszczono liczne fotografie, portrety pracowników, faksymile dokumentów, zestawienia tabelaryczne, a na końcu bibliografię załącznikową oraz streszczenie w języku angielskim. Publikacja wydana w twardej oprawie.

Publikacje wydane z okazji setnej rocznicy powstania Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie

Bibliografia Lubelszczyzny : 1986-1990 / [oprac. zesp.: Zofia Albigowska i in. ; pod red. Bożeny Lech-Jabłońskiej] ; Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie ; [przy współudz. Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Chełmie i Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zamościu]. - Lublin : WBP, 2007. - 705, [1] s. ; 25 cm

ISBN 978-83-86361-08-3

Kolejny tom bibliografii prezentuje przejawy regionalnej i lokalnej aktywności mieszkańców Lubelszczyzny, udokumentowane w wydawnictwach, które ukazały się drukiem w latach 1986-1990. Zarejestrowano publikacje ze wszystkich dziedzin życia dotyczące województw: białsko-podlaskiego, chełmskiego, lubelskiego i zamojskiego. Odnotowano książki, artykuły z czasopism i prac zbiorowych, materiały kartograficzne, wy-

brane dokumenty życia społecznego, fragmenty bibliograficzne oraz czasopisma ukazujące się w regionie. Zasady opracowania, doboru materiałów i selekcji pozostały takie same, jak w tomach poprzednich. Układ zgromadzonego materiału zasadniczo zachowano, ale wprowadzono zmiany wynikające z przemian społeczno-politycznych i gospodarczych zachodzących w naszym kraju, np. w dziale *VII Zagadnienia społeczne i polityczne (współczesne od lipca 1944 r.)* wprowadzono poddział *Przemiany społeczno-polityczne (od lipca 1980 r.)*. W poddziale tym wyodrębniono publikacje omawiające strajki oraz stan wojenny na Lubelszczyźnie.

W tomie odnotowano 9517 pozycji. Zamieszczono indeksy: alfabetyczny i przedmiotowy, które służą pomocą w wyszukiwaniu potrzebnych wiadomości, podnoszą sprawność informacyjną bibliografii.

„...księgom pięknym wierni...” : 1907-2007 wystawa jubileuszowa / [wstęp i wybór tekstów Ewa Hadrian]. - Lublin : Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego, 2007. - 43 s. : il. ; 21 x 21 cm

**Wystawa jubileuszowa, Lublin, 22 listopada-20 grudnia 2007 r.
ISBN 978-83-86361-16-8**

Katalog towarzyszy wystawie, przygotowanej z okazji jubileuszu stulecia Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie. Wystawa, zrealizowana w nowoczesnej formie, eksponowała bogate i różnorodne zbiory Książnicy. We wstępie Ewa Hadrian nawiązała do wcześniejszych wystaw jubileuszowych, szczególnie akcentując te zorganizowane z okazji 50. i 90. rocznicy powstania Biblioteki. Podkreśliła szczególnie charakter obecnej wystawy, łączącej przeszłość, terażniejszość i przyszłość.

Pierwszą część katalogu stanowi kalendarium dziejów Biblioteki. Rozpoczyna się od 1906 r. – roku przedwczesnej śmierci Hieronima Łopacińskiego, późniejszego patrona Książnicy, kończy rokiem 2007. Jest to data 100. rocznicy istnienia Biblioteki, a więc rok obfitujący w wydarzenia związane z obchodami jubileuszu. Jest to również rok oficjalnego otwarcia dla czytelników nowego gmachu Biblioteki, przeniesienia do niego „starych” i utworzenia „nowych” agend.

Dalsza część katalogu to prezentacja zbiorów. W formie fotografii przedstawiono wybrane dokumenty biblioteczne, reprezentatywne dla poszczególnych typów materiałów uwzględnionych na wystawie. Dołączono krótką ich charakterystykę, podając również dane liczbowe (wg stanu na koniec 2006 r.). Elementem wzbogacającym są cytaty wypowiedzi ludzi ze świata nauki, kultury, sztuki, traktujące o poszczególnych rodzajach dokumentów.

Katalog kończy wykaz pracowników Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie wg stanu na 1 XI 2007 r. Przy każdym nazwisku podano rok rozpoczęcia pracy w Bibliotece.

Katalog odzwierciedla wyjątkowość jubileuszowej wystawy.

Łopaciński Hieronim. Słwko o potrzebie zakładania muzeów i bibliotek miejscowych i prowincjonalnych / Hieronim Łopaciński. Uwagi Hieronima Łopacińskiego do projektu Statutu Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lublinie / Jan Smolarz ; Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego ; [red. Zdzisław Bieleń]. – Lublin : WBP, 2007. – 37, [3] s. : faks. ; 21 cm

Wydano z okazji 100. rocznicy powstania Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego 1907-2007

ISBN 978-83-86361-17-5

Obydwa teksty były już publikowane na łamach czasopism lubelskich: *Słwko...* w „Bibliotekarzu Lubelskim” R. 12 (1967), a *Uwagi...* w czasopiśmie „Region Lubelski” R. 6 (1994/1996). Stulecie powstania Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie stało się pretekstem do ponownego ich zaprezentowania w formie druku bibliofilskiego. Wydano 600 egzemplarzy, w tym 100 ręcznie numerowanych.

Pierwszy tekst jest wiernym odtworzeniem artykułu Hieronima Łopacińskiego poświęconego idei tworzenia „na prowincji” muzeów i bibliotek. Według niego „w muzeach prowincjonalnych lub miejscowych powinno być wszystko, co by dało pojęcie o tym właśnie miejscu, o tej prowincji [...] poczynając od tworców przyrody aż do wytworów ducha ludzkiego”. W kwestii bibliotek uważa, że „[...] muzeum miejscowe powinno zgromadzić zasobną bibliotekę, która by zawierała i to, co w danej prowincji w wiekach ubiegłych pisano i drukowano i to, co służy do dokładniejszego poznania, porównania i określenia tego wszystkiego, co w muzeum się gromadzi, a więc doborowe dzieła z dziedziny filozofii, historii i nauk pomocniczych, filologii, matematyki, nauk przyrodniczych, technicznych, historii sztuki itd.” Rękopis tej pracy znajduje się w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie. Faksymile pierwszej strony zostało zamieszczone w niniejszej edycji.

Jan Smolarz w swoim artykule przedstawia uwagi H. Łopacińskiego do statutu Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lublinie. Uwagi te są zawarte w rękopiśmiennym brulionie spisany ręką Łopacińskiego, a przechowywanym w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie. Tekst statutu, do którego odnoszą się uwagi, nie jest znany. Jan Smolarz omawia ideę utworzenia biblioteki publicznej w Lublinie, zapoczątkowaną przez Instytut Bibliopoliczny założony w 1811 r. Uważa, że notatki Łopacińskiego świadczą o rozwoju tej idei przez lata, aż do zamysłu utworzenia miejskiej biblioteki publicznej. Przybliży sylwetki osób zaangażowanych w to przedsięwzięcie, w tym sylwetkę Łopacińskiego jako bibliotekarza. Na końcu zamieszcza odpis brulionowego autografu Hieronima Łopacińskiego.

Wolska Halina. I książki mają swoją historię : opowieści o książkach / Halina Wolska ; [red. Zdzisław Bieleń]. - Lublin : TBP im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie : Halina Wolska cop., 2007. - 246, [3] s. : il. ; 17 cm. - (Wydawnictwa Towarzystwa Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego ; nr 4)

**Wydano z okazji setnej rocznicy powstania Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie
ISBN 978-83-86261-14-4**

Zbiór esejów, z których większość autorka publikowała w prasie lubelskiej na przestrzeni trzydziestu lat. Obecnie zostały zebrane i ponownie przeredagowane na potrzeby niniejszej publikacji. Dodano także dwa teksty drukowane po raz pierwszy.

Opowieści są poświęcone książkom, a raczej dokumentom: rękopisom, czasopismom, drukom zwartym (właściwym książkom). Każdy esej to historia innego dokumentu – równie ciekawego, co trudno dostępnego. Historia jest opowiedziana ciekawie, charakterystycznym dla autorki, gawędziarskim stylem. Obok danych faktograficznych, znajdują się anegdoty czy wręcz sensacje. O zakwalifikowaniu książki do omówienia, poza jej walorami treściowymi lub artystycznymi, decydował fakt przechowywania jej w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie. Większość opowieści zawiera też odnośniki do miejscowości położonych na Lubelszczyźnie i osób z Lubelszczyzną związanych.

Według słów autorki publikacja „przeznaczona jest dla tych, którzy lubią książki, chętnie czytają i cenią literaturę faktu, wiedząc, że życie wymyśla historie, jakich nie znajdzie się w fikcji literackiej”.

Książka pod względem edytorskim dopracowana, tekst każdego eseju rozpoczyna ozdobny inicjał. Ilustracje, nawiązujące do treści, zaczerpnięto z *Album Lubelskie* A. Lerue, „Tygodnika Ilustrowanego”, „Kłosów” lub bezpośrednio z omawianych publikacji.